

- تاریخ پارچه و نساجی

نساجی در اساطیر مذهبی و کهن ایران

ابتدا اساطیر نساجی در تاریخ طبری و بلعمی را بررسی می کنیم.

الف- کیومرث (گیومرث یا گیومرث)

نخستین بشر در اوستا و برای زردشتیان + ابوالبشر یا گل شاه (از گل آفریده شده و بر گل پادشاهی می کند) + کیومرث به معنی زنده گویا + در اساطیر آمدن و بوجود آمدن او از داخل خاک و با رشد گیاه بوده و سپس به گیاه روح دمیده شده و بوجود می آید.

نخستین خدیوی که کشور گشاد سر پادشاهان گیومرث بود

تاریخ طبری معتقد است او از نتیجه های حضرت آدم (ع) و از پیروان حضرت ادریس بوده است.

بنابراین با توجه به آموزشی که او از حضرت ادریس فرا گرفته است ریسیدن نخ و بافتن و دوختن جامه را بشر یاد داده است

به نظر می رسد برخی از اساطیر سکایی به ایرانیان به ایرانیان رسیده است. همجواری اقوام آریایی سکایی بر ایرانیان سبب گرفتن داستان اولین آدم از فرهنگ سکایی در ایران شده است.

ب- مشی و مشیانک (مشیک و مشیانه)

در بُندهشن آمده است ← از وجود گیومرث در زمین تخمی کاشته شد و در مدت چهل سال مشی و مشیانک روئیدند و خداوند در آنها روح دمید + سپس خداوند برای آنها پارچه از بهشت می فرستد و ایزدان را مامور می کند تا به آن دو لباس دوختن و اصول و قواعد پوشش را بیاموزند.

(۱) بنابراین هنر تهیه لباس بسیار مهم بوده است که به عنوان اولین کارها به اولین بشرها آموزش داده می شود

(۲) نحوه پوشش هم مهم بوده است. تقریباً تمامی آیین های الهی در مورد پوشش قواعدی بیان نموده اند.

کتابی به پهلوی + در اواخر ساسانی نوشته شد + به معنی آفرینش آغازین + از کتاب های مذهبی زردشتیان

در اساطیر اسلامی مشی و مشیانک معادل هاییل و قابیل دانسته شده اند.

ج- هوشنگ (شهننگ الملک)

نوه گیومرث و پسر سیامک + متون عربی به او شهنج گفته اند + به معنی فراهم سازنده منازل خوب + در پهلوی باستان به هوشنگ "پرذات" گفته می شود که از ریشه کلمه "پارالاس" می آید + در سکایی معادل افسانه ای به نام تارگیانس است.

پرذات یا هوشنگ اولین کسی است که از پوست جانوران جامه تهیه کرد (عمل دباغی را به بشر آموخت + پوشاک چرمی)

د- تهمورث

دیوبند (اسیر کننده دیوها) یا زین آوند (دارنده سلاح و زین) + پسر هوشنگ + تاریخ طبری او را پیرو دین ادریس (ع) دانسته است + به زبان اوستایی به معنی دلیر و نیرومند + در اساطیر سکایی معادل اریوک زائیس و پسر تارگیانس است + در اساطیر سکایی او نخستین پادشاه ملتی به نام ارپا بوده است.

تهمورث اولین کسی است که پشم چینی و تهیه نخ از پشم را به بشر یاد می دهد (آنچه گیومرت یاد داده است را بهبود می بخشد)

در بُندهشن آمده است ← تهمورث اهریمن را به صورت اسبی هر روز سوار می شد و دور تا دور جهان را می گشت و بر سر اهریمن گرز می کوبید. روزی اهریمن از در دوستی با همسر تهمورث وارد شد و از خواست تا به او بگوید که در کوه البرز و در چه منطقه ای تهمورث را ترس فرا می گیرد و در عوض به او دادن پارچه های ابریشمی را وعده داد. زن تهمورث با گرفتن پارچه های ابریشمی راز تهمورث را به او گفته و سبب مرگ تهمورث می شود.

بنابراین نشان می دهد ابریشم چه میزان کالای نفیسی بوده است که حتی سرآمدان عالم نیز به زحمت می توانستند آن را تهیه کنند.

۵- جمشید

شید به معنی روشنایی و جم به معنی فرزند پسر ← پسری که به هرجا می رفت آن را روشن می کرد (پسر خورشید یا خورشید روی دارای رمه و گله فراوان)

اولین بشری که خداوند اور را تادیب کرد و هراس از مرگ را بر او غالب نمود + برادر تهمورث + بیش از ۹۰۰ سال حکومت کرد + اولین انسانی که با اهورا مزدا صحبت کرد + اما در اواخر زندگی خود مغرور شد و خدا او را مستولی نمدن هراس مرگ ادب کرد + جز اساطیر هندی نیز هست و اساسا فرقه ای خورشید پرست به نام جمشیدیها نیز در هند وجود دارد + در اساطیر اسکانندیناویایی هم مشابه جمشید است + در اساطیر چینی هم هوانگ تی معادل او است + جمشید در هر ۵۰ سال از زندگی خود به بشر علمی را آموخت + در پنجاه سال دوم حکومتش او به بشر فنون مختلف تهیه پارچه (ریسیدن، بافتن، دوختن، رفو و مرمت، رنگرزی، چاپ و ...) را آموزش داد و این فن را تکمیل کرد + او را کاشف پنبه و آموزش دهنده ابریشم کشی می دانند.

۶- سایر موضوعات در اساطیر زردشتی مرتبط با نساجی

- ۱- هومَه هوم : نوعی گیاه که از آن آهار برای پارچه های پشمی تهیه می کنند.
- ۲- گشتی : کمربندی که هر زردشتی در هنگام تشریف به آیین زردشت به کمر می بندد. بافتن و بستن آن با دعایی آیینی نمادی از کار است (نساجی شغلی شریف دانسته شده است)

اساطیر نساجی در نوروز نامه خیام

دقیقا مشابه با آن چیزی است که تا به الان گفته شده است. تنها نکته این که در نوروز نامه بشر فراگیری تولید ابریشم را در سه مرحله در زمان هوشنگ، تهمورث و جمشید بشر به مرور یاد گرفته و فرا آموخته است.

کتابی منسوب به خیام و در خصوص تاریخ ایران و پیدایش نوروز

اساطیر مذهبی (حضرت ادریس نبی(ع))

یهودیان به ادریس(ع) اخنوخ می گویند + در اسلام او را از پیامبرانی که به آسمان هبوط کرده و با حضرت حجت(ع) باز می گردد + ادریس به معنی کسی که زیاد مطالعه می کرده و زیاد درس می داده است + او را از نوادگان شیث پیامبر می دانند + در اساطیر مذهبی او نخستین انسانی که خیاطی، بافتن، ریسیدن و دباغی را به بشر آموزش داده است + او را پیامبر خیاط می دانند.

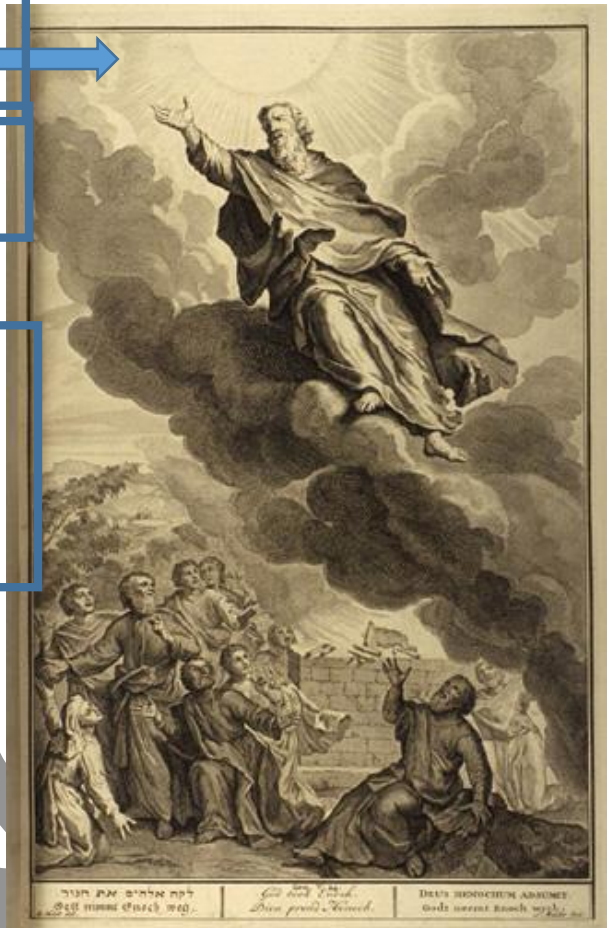
هبوط اخنوخ به آسمان، براساس اسناد یهودی - یهودیان نیز به این مهم باور دارند.

البته روایت هبوط به آسمان و برگشت او در تورات از مصادیق انحرافات کتاب عهد عتیق دانسته شده است.

داستان روایت شده از تفاسیر قرآنی در خصوص هبوط ادریس نبی(ع) هبوط + تهیه جامه + بدون شی + در آسمان سوم + پر داده شده می سوزد + می پرسد + ندا از آسمان می آید + جستجو کن + عادت دیرینه خیاطان + سوزن + در همان آسمان سوم می ماند.

اساطیر نساجی در یونان و روم باستان

هشت(۸) روایت اساسی در این زمینه وجود دارد که ابتدا آورده شده و سپس نتیجه گیری می گردد.

(۱) - آتنا - ATHENA

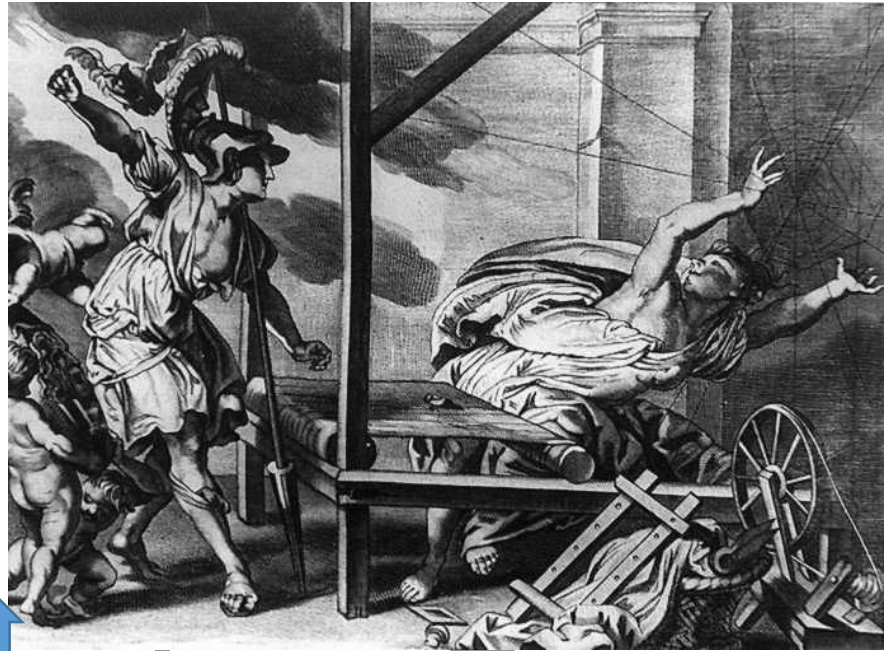
در رومی مینروا + یکی از ۱۲ خدای المپ + نام شهر آت از او + فرزند زئوس و متیس + از سر زئوس ا ضربه شمشیر هفائستوس + خدای عقل و خرد و ابزار + آموزش ریسندگی و بافندگی به زنان + مردان آموزش نمی دهد.

(۲) - آراکنه - ARACHNE

اهل لیدی و پدرش ایدمون رنگرز + لیدی شهر رنگ ها و ارغوانی خاص است(ارغوانی فنیقیه و صدف دریایی) + رقابت با آتنا + تبدیل به عنکبوت + در زیست شناسی خانواده عنکبوت ها را آراکن می گویند.

تابلو ریسندگان اثر معروف ولاسکوئز - در پرده نبرد آراکنه با آتنا

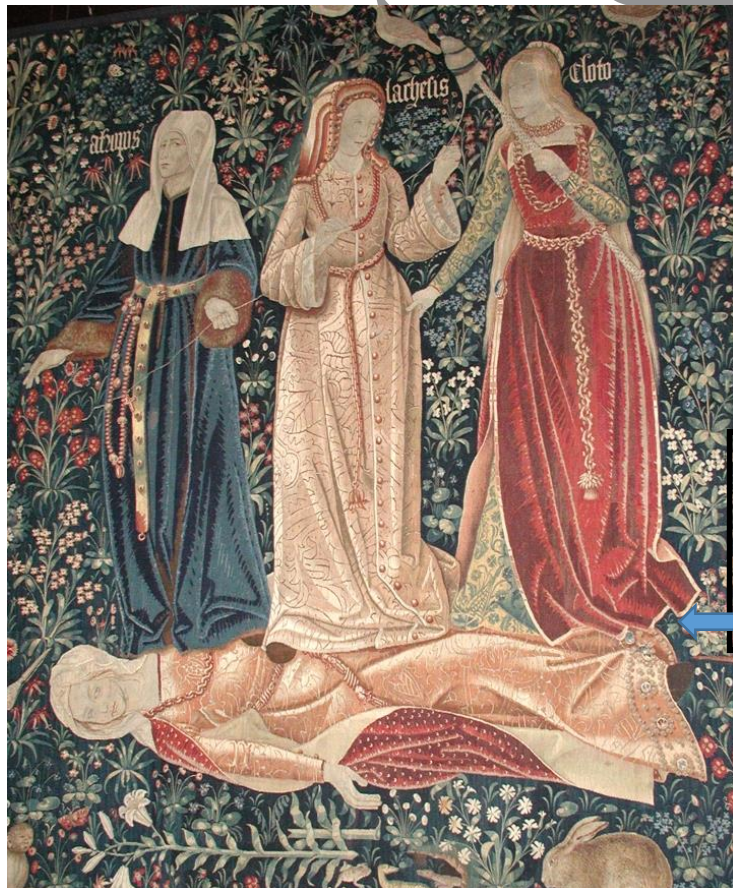
دو اثر حکاکی و چاپ سنگی از نبرد آراکنه و آتنا متعلق به قرن هجدهم اروپا

(۳) - تادیب هراکلس به اشتغال به ریسندگی - HERACLES

هرکول افسانه قدرت یونان + زئوس بر هراکلس خشم گرفت + به هرمس (خدای بردگان) داد + نوکر امفاله شهبانوی شهر لیدی + تحقیر او در کنار تختش نخ بریسد.

(۴) - موئارها (پارکها یا ریسندگان سرنوشت) - MOIRES

سرنوشت در یونان باستان توسط سه سرنوشت + کلوتو یا نونا با دوک نخ می ریسند (نخ زندگی انسان) + لاکه زیس یا دسیما با حلقه سنجش خود طول نخ ریسیده را اندازه می زند (تعیین طول عمر) + آتروپوس یا مورتا با قیچی نخ تعیین شده را می برد (سرنوشت را تعیین می کند)

موزائیک کاری در کلیسا از کلوتو - قرن ۱۴

تاپستری بافت بلژیک - قرن ۱۶ از ریسندگان سرنوشت

نقاشی معروف از مجموعه
نقاشی های معروف به
اشباح سرگردان با عنوان
سه سرنوشت - اثر
فرانسیسکو گویا نقاش
معروف اسپانیایی

حکای روی چوب قرن هفدهم با داستان مرتبط با ریسندگان سرنوشت

(۵) - آندروماکه - ANDROMAQUE

همسر هکتور + داستان آشیل + حماسه ایلیاد + طراح و بافنده فوق العاده
+ هیچ مردی حق ورود به کارگاه ندارد + پس از مرگ هکتور به کارگاه
رفت.

در فیلم تروی دایان کروگر

(۶) - سیرسه - CIRCE

جادوگری زبده + بصورت ریسنده + بر سر راه اودیسه و پهلوانانش + برای
فریب + او در حال ریسندگی آواز می خواند.

(۷) - پنلوپه - PÉNELOPE

حماسه اودیسه + اجتماع خواستگاران در منزل اودیسه + روزها به کارگاه
می رفت می بافت و شب ها به کارگاه
می رفت و می شکافت + کفن اودیسه
را می بافت + تا تمام نشو جواب
خواستگاران را نمی دهد + کسی حق
ورود به کارگاه نداشت + خواستگار
متجاوز به کارگاه توسط آتنا به سنگ
تبدیل می شود.

سفال سرخ فام یونان، خواستگار
متجاوز به کارگاه پنلوپه

نتیجه گیری

الف- ریسندگی مختص به زنان بوده است. برای مردان تحقیر آمیز بوده + با این حال زنان در مقام خدایی نیز ریسندگی می کردند.

ب- کار پر حوصله و مداوم و طولانی بوده است. با کار زیاد نخ کم تولید می شده است.

ج- تجارت و داد و ستد بین شهرهای مختلف آن قدر مهم بوده که حاضر می شدند افسانه هایی برای تحقیر یکدیگر خلق کنند.

د- طراحی بافت مختص زنان ثروتمند و زنان فرودست صرفا بافته شده اند.

تجارت و داد و ستد بین شهرهای مختلف آن قدر مهم بوده که حاضر می شدند افسانه هایی برای تحقیر یکدیگر خلق کنند.